

Шинкар М. Л.,
*студентка 4 курсу факультету цивільної
та господарської юстиції*
Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ

Морегосподарський комплекс — це не тільки «група взаємопов'язаних галузей», але й цілісна господарська структура міжгалузевого рівня. Морегосподарський комплекс — складна, багатокomпонентна керована система, цільовими функціями якої є забезпечення господарства країн природними ресурсами морів та океанів, розширення зовнішньоекономічного потенціалу, який формується на рівні підприємств, регіонів та країн.

17.05.2012 року в Україні був прийнятий Закон «Про морські порти України» (далі — Закон), який набрав чинності з 13.06.2013 року. Відповідно до цього Закону, морський порт — це територія та акваторія, обладнані для здійснення відповідної господарської діяльності, а не державне підприємство. Іншими словами кажучи, морський порт замість суб'єкта діяльності законодавчо визначений об'єктом діяльності.

Існуючі морські порти, як зазначено у Законі, підлягають реорганізації як юридичні особи, а їхнє майно — передачі у повне господарське відання державному підприємству «Адміністрація морських портів» і державним підприємствам та акціонерним товариствам, створених на базі єдиних майнових комплексів, які можуть бути виділені в окремі підприємства і здійснювати повноцінну господарську діяльність. [3]

Незважаючи на вищевказане, положення Закону ідуть в розріз реальності. Адже, посилаючись на діючий Кодекс торгового мореплавства, морський порт є державним підприємством, а, отже, і суб'єктом права. Отже, цьому факту уже суперечить позиція щодо створення єдиного комерційного підприємства, яке здійснюватиме управління всіма морськими портами України — Адміністрації морських портів України.

Згідно ч. 1 ст. 59 Господарського кодексу України, реорганізації державних підприємств — морських портів може мати місце шляхом поділу за рішенням власника чи уповноважених ним ор-

ганів [1]. Отже, в результаті поділу державного підприємства — морського порту буде створено дві чи декілька юридичні особи — державні підприємства, між якими буде розподілено майно, яке входить у власність морського порту.

З урахуванням положень частини 1 статті 107 ЦК України, кредитори державного підприємства — морського порту, що припиняється, можуть вимагати від цієї юридичної особи виконання зобов'язань якої не забезпечено, припинення або дострокового виконання зобов'язання, або забезпечення виконання зобов'язання, крім випадків, передбачених законом [2].

Отже, можна припустити, що в результаті реструктуризації державних підприємств — морських портів шляхом їх поділу будуть визначені їх правонаступники, до яких перейдуть права та обов'язки за чинними на момент їх передачі зобов'язаннями.

У будь-якому випадку, виконання зобов'язань морського порту не буде здійснюватися за рахунок майна, яке відповідно до Закону не підлягає приватизації та відчуженню у будь-який інший спосіб, а саме стратегічних об'єктів портової інфраструктури, до яких відносяться об'єкти державної власності — гідротехнічні споруди, об'єкти портової інфраструктури загального користування, засоби навігаційного обладнання та інші засоби навігаційно-гідрографічного забезпечення морських шляхів, системи управління рухом суден.

Слід зазначити, що на території існуючих морських портів здійснює господарську діяльність багато суб'єктів господарювання, зокрема, це: стивідори, перевізники, експедитори, які мають договірні відносини з державними підприємствами — морськими портами, змістом діяльності яких є надання послуг та/або виконання робіт за плату, а отже, ситуація зміни суб'єктного складу у зобов'язанні на стороні морського порту, який буде реструктуризовано шляхом поділу, зачепить їх господарську діяльність.

Правові наслідки реструктуризації державного підприємства — морський порт можна продемонструвати на прикладі договору про спільну діяльність без об'єднання вкладів учасників, застосування якого досить поширене у сфері діяльності морських портів.

Особливість договору про спільну діяльність без об'єднання вкладів учасників з метою отримання прибутку чи досягнення іншої цілі полягає в тому, що він є дуже зручною та прибутковою для

держави формою керування та використання державної власності, оскільки у більшості таких договорів передбачена умова, згідно з якою незалежно від результатів господарської діяльності Порт отримує встановлений договором гарантований мінімум доходу.

Договір про спільну діяльність відрізняється від інших договорів і тим, що в результаті його виконання спільною діяльністю учасників може створюватися нове майно, правовий статус якого згідно з ч. 2 ст. 1131 ЦК України має бути визначений у ньому [2].

У випадку, якщо таке майно буде створено внаслідок спільної діяльності з державним підприємством — морський порт, під час реорганізації останнього, виникне питання щодо визначення правонаступника. Якщо ж правонаступники не будуть визначені, це може призвести до того, що поділ майна, яке є у спільній власності учасників і спільних прав вимоги, які виникли в них, має бути здійснений у порядку, встановленому ЦК України, а саме — майно, що є у спільній частковій власності, може бути поділене в натурі між співвласниками за домовленістю між ними. При цьому договір про поділ нерухомого майна, що є у спільній частковій власності, укладається в письмовій формі й підлягає нотаріальному посвідченню.

На мою думку, варто було б взяти до уваги вже прийняті положення щодо визначення морського порту, як суб'єкта права, адже порт є важливою складовою частиною виробничої інфраструктури країни. Особлива роль портів в економіці визначається тим, що вони розташовані на напрямках міжнародних транспортних коридорів, а також тим, що через них проходить адміністративний та економічний кордон України.

Література

1. Господарський кодекс України. Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. Режим доступу — Електронний доступ: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Цивільний кодекс України. Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. Режим доступу — Електронний доступ: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Организационно-правовые основы функционирования морехозяйственного комплекса Украины : монография / О. Н. Кибик, О. П. Подцерковный, Д. В. Зятина, В. А. Котлубай и др. : под ред. О. Н. Кибик, О. П. Подцерковного. — Одесса : Феникс, 2012. — 159 с.